

ბაზეთი გამოცის 1999 წლიდან

ილორი

www.ilori.ge

ქართველობის გადასარჩენდ
ისტორიული
გილიორისა

№ 76 (137) 20 03 2010 2010

სახალხო მოძრაობა „სამაგრელოს“ მოგანი

30 03 2010

ისტორიის გაყალბება უძალურობის გამოვლენაშაა... 3 როლანდ ჯალაძენია,

2

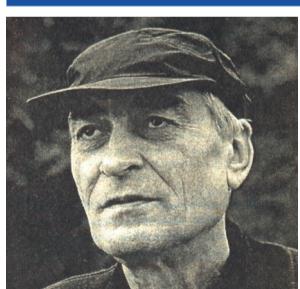
კვლავ ერთად, კვლავ ერთმანეთის იმპირი...

გახეთი ილორი უკავება რუსეთის „მოწლოოს დიდი უკავერთელები“

რაიმონ ბრენი
კაულ ბრაიტნერი
კირი ბრემბრი

12

მეტრული
პოეტის
რაცისოფი
ალექსი
ლაშა
გახარია

5

რა მნიშვნელობა აქვს რა გზით მოვა ფული!

10

დავით შოთაძე, კობლენცი, გერმანია

9

როგორც მოვა, ისე შავა...

საქართველოში ჩამოვიდა და მაღევე გაფრინდა საფრანგეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი ბერნარდ კუშნერი, ისე, რომ დიდი იმედისმომცემი ვერაფერი დაგვიძარა!

ჰილარი კლინტონმა ის მაინც მოახერხა, რომ რუსები “ოკუპანტებად” მოეხსენებინა, კუშნერმა კი “დაგვმოძღვრა”: მხოლოდ “ოკუპანტის” ძახილი საქართველოს სასურველ შედეგს ვერ მოუტანს, საჭიროა რუსებთან დიალოგი!

ასე, რამდენიმე სიტყვით ჩაუყარა წყალში კუშნერმა სააკაშვილს ორწლიანი “ჩალიზი” იმაზე, რომ საერთაშორისო ლექსიკაში მყარად დაემკვიდრებინა ტერმინი “რუსული ოკუპაცია”!

შე დალოცვილო, ბერნარდ, ამის სათქმელად თბილისში რომ არ ჩამოსულიყვავი, პარიზიდან ვერ შემოვგითვლიდი?

ნუთუ კიდევ ვერ დარწმუნდნენ მსოფლიოს წამყვანი ქვეყნები, რომ რუსებს არავითარ დიალოგზე წასვლა არ უნდათ სააკაშვილთან, რადგან საერთაშორისო დამნაშავედ მიიჩნევენ მას. ეს კი იმას ნიშავს, რომ, თუ მართლა რუსეთთან დიალოგი და კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარება სურს, საქართველომ ჯერ სააკაშვილი და წურბელებად ქცეული ნაციონალები უნდა მოიშოროს თავიდან! სხვაგვარად (ახალი ომის გზით), ტელეარს “იმედზე” გადაცემული მოდელირებული გადაცემა საქართველოში რუსული ჯარის შემოჭრისა და სააკაშვილის ფიზიკური განადგურების თაობაზე, შეიძლება რეალობად ექცეს ჩემის სომხურ ხელისუფლებას. მაგრამ, ამით ხომ კვლავ საქართველოს მიადგება თითქმის გამოუსწორებელი ზიანი, რადგან ჩვენი “გაფულიანებული” ხელისუფლება, თავისი მოვერაგებულ-ნაოხრალით, უკანმოუხედავად მოკურცხლავს უცხოეთში.

მაგრამ, ისიც ფაქტია, რომ სააკაშვილსა და მის “ნაციონალებს” აფხაზეთსა და სამახაბლოზე მეტად საკუთარი ძალაუფლება არ ეთმობათ და ცოცხალი თავით არ აპირებენ არსად წასვლას – ის კი არა, “ბოროტი ენები” იმასაც ამბობენ: ნაციონალები კრისტიტუციის შეცვლას იმიტომ აპირებენ, რომ მიხეილ სააკაშვილი ახლა პრემიერ-მინისტრის რანგში შემოასვან საქართველოს თავზე და კიდევ რამდენიმე წელი იძოვინონო.

ეს კი იმას ნიშავს, რომ აფხაზეთისა და სამახაბლოს საკითხის მოგვარება კიდევ იმდენ ხანს გაჭიანურდება, რადენ ხანსაც გაგრძელდება სააკაშვილისა და ნაციონალების პოლიტიკურ-ფინანსური დიქტატურა.

ასეთი ხალხი უმტკიცებს მთელ მსოფლიოს: საქართველო დემოკრატიულ სახელმწიფოდ გაქციეთო!

ახლა კი, აშკარა პოლიტიკური კრახის შემდეგ, ნაციონალებმა ახალი სატყუარა შეაჩეჩს გაცუცურაებულ ქართველ ერს – ფაქტია, რომ საქართველოს ნატოში შესვლის სურვილმა ჩაილურის წყალი დალია და ახლა იძახია: ევროკავშირის სრულ წევრად თუ არა, ასოცირებულ წევრად მაინც მიგვიღებენ!

ჯერ ევროკავშირის ნამდვილი წევრობა რა ბედნაა, რომ ახლა ასოცირებული წევრობის მოლოდინში ვიბლავლოთ იმედიანი სიხარულით!

თუ ხალხი იმდენად დაძროხებულია, რომ ასეთი ილუზორული შეპირებებით მიიჩნევს თავს ბედნიერად, მაშინ ის მართლაც ყოველგვარ დამცირებას იმსახურებს.

რა, არა ვართ დამცირებულები და შეურაცხყოფილები?

ივანე ჯავახიშვილი ეპითველ ერის ისტორია

ეს წიგნი 1908 წელს გამოიცა თავად პ.ი. თუმანიშვილის მიერ. აღსანიშნავია, რომ იგი იმდენად ობიექტურად ასახავს ქართველი ერის წარსულს, რომ კომუნისტებს დიდი იგანეს ეს ნაშრომი არც ცალკე წიგნად გამოუციათ და იგი არც 80-იან წლებში გამოცემულ იგანე ჯავახიშვილის 12-ტომეტულში შეუტანიათ. ჩემიც შემთხვევით მივაგენით ამ წიგნს ერთ-ერთ ბიბლიოთეკაში და აუცილებლად მივიჩნიეთ მისი გამოქვეყნება, რადგან დიდი ქართველი მეცნიერისა და მამულიშვილის მიერ მეტად საინტერესო მოსახრებებია მოყვანილი მეგრული, სვანური და ლაზური ფენომენის თაობაზე.

ივანე ჯავახიშვილი – ქართველი ერის ისტორია

ეს წიგნი 1908 წელს გამოიცა თავად პირ
თუმანიშვილის მიერ. აღსანიშნავია, რომ
იგი იმდენად ობიექტურად ასახავს
ქართველი ერის წარსულს, რომ კომუნისტ
ტებს დიდი იგანეს ეს ნაშრომი არც ცალკე
წიგნად გამოუციათ და იგი არც 80-იათ
წლებში გამოცემულ იგანე ჯავახიშვილის
12-ტომეულში შეუცანიათ. ჩეგიც შემთხვევ
ვთ მივაგენით ამ წიგნს ერთ-ერთ ბიბ
ლიოთებაში და აუცილებლად მივიჩნიოთ
მისი გამოქვეყნება, რადგან დიდი
ქართველი მეცნიერისა და მაბული შეიღლის
მიერ მეტად საინტერესო მოსაზრებებია
მოყვანილი მეცნიერების სამუშაოში და ლაზური
ფენომენის თაობაზე მკითხველს გაუწევს
რომ პუბლიკაციაში შენარჩუნებულია ავ
ტორისებული ლექსიკა.

დიდი სულმათი მეცნიერის აღნიშვნულ
უდავოდ საინტერესო და დღემდე უცნობ
ნაშრომს კთავაზობთ გაზე “ილორის” მჯ
ითხევენ.

თვითოუელ ერის ისტორია დამყარებულია ხოლმე განსაკუთრებით წერილობით საბუთებსა და ნაშთებზე; მეცნიერების სხვა დარგები მხოლოდ დამატებითს მასალებს აწვდიან მას; მაგრამ უძველეს ხანაში, როცა ხალხს ჯერ მწერლობა შექმნილი არა აქვს, ისტორიათავის მასალებს მხოლოდ არქეოლოგიასა, ენათმეცნიერებასა და სარწმუნოება-მეცნიერებაში ჰქონდა. ამ შემთხვევაში მათ დამატებითო-კი არა, არსებითი მნიშვნელობა აქვთ.

მართალია, მეცნიერების საბედნიეროდ
ზოგჯერ მეზობელ ერების საისტორიო
თხზულებებში ცნობები მომსაზღვრე
სალის შესახებაც აღმოჩნდება ხოლმე და
მკვლევარი ამ გვარ ცნობებს ზურგს არ
შეაქცევს, მაგრამ მაინც არქეოლოგია, ენა-
თა-მეცნიერება და სარწმუნოებითი მეც-
ნიერება რომ არ ეშველდებოდეს, მარტო
უცხო ერთა ცნობებით ისტორიკოსი რას
გახდებოდა.

თვითოუეულ ხალხის ცხოვრების უმვევე
ლეს დროიდან ჩვენამდის იარაღისა, ჭურ-
ჭლისა და სხვა ამგვარ ნივთების გარდა
არავერს არ მოუღწევია. ეს ნაშთები ჯერ
არქეოლოგიამ უნდა აალაპარაკოს, ხოლო
მერე ისტორიკოსებაც შეუძლია ოავითვის
გამოიყენოს. მართლია არქეოლოგიის
კვლევის თვისება საისტორიო კვლევა-
ძიებისაგან არსებითად განიჩრევა: არქ-
ოლოგია თავის ცნობებს უსახელო და
უაიროვნო ნაშთებზე ამყარებს, — თუმცა
კვლელასათვის ცხადია, რომ ჭურჭლისა და
იარაღის სხვადასხვა ახალი ნიმუშები
რომელიმე ნიჭით დაჯილდოებული ადამიი
ანების ნაწარმოები უნდა იყოს, მაგრან
რაკი მეცნიერებას არ შეუძლიან
გამოარკვოს, კინ იყვნენ სახელდობრ ეს
ნიჭით დაჯილდოებული პირები, თვით საგ
ნებს აქცევს ყურადღებას და მათს წარ-
მატებასა და განვითარებას საზოგადოების
განვითარებადა სთვლის, ანუ საზოგადო
ნაწარმოებად მიაჩნია.

ვინ მიაგნო პირველად ცეცხლს, ვინ
მოიგონა ქვით იარაღის მომზადება, ლითო-
ნის შემუშავება, ეს, ყოველთვის და ყვე-
ლასთვის საიდუმლოდ დარჩება; ხოლო
როდის გაიცნეს ადამიანებმა იარაღისა და
ჯურჭლის მომზადება, სხივგან შეიტყო ამა-
თუ იმ ერმა, თუ თვითონ მოიგონა, არქე

თლოგაბას ამის გამორკვევა შეუძლიან და
ბევრგან გამორკვეული აქვს კიდეც.
ამ უკანასკნელ 20-30 წლის გან-
მავლობაში არქოლოგიამ ისეთი მტკიცე-
სამეცნიერო კალევის მეთოდები შეიმუშა-
ვა, რომ მას შეუძლიან ქრონოლოგიურად
სწორე, ან შედარებით, ან დაახლოვებით
გაანსაზღვრეული, სრულებოთ სანდო ცნობები-
სი მოაწიდოს ხოლმე ისტორიკოსს. მას-
ბევრჯელ შეუძლიან გამოარკვიოს, ადგი-
ოლობრივ არის გაკეთებული და გამოგო-
ნილი ნივთი, თუ უცხოეთიდან არის შე-
მოტანილი და შეფაისებული. ცხადია, არ-
ქოლოგია ისტორიის უძველეს სანისათვის
მოავარ საგანაც ანდა ჩაითვალოს.

მაგრამ შემდეგ დროისათვის, მაშინაც
როცა წერილობითი საბუთები ბლომად
მოიპოვება ხოლმე, ამ მეცნიერების დაზგა
ისტორიისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვთ
აუკილებლადაა საჭირო; იმიტომ რომ როგორ

უნდა უხვი წერილობითი საბუთები გვქინდეს შეკრებილი და ენათ-მეცნიერებისა და სარწმუნოებათა. მეცნიერების ცნობები მხედველობაში იყოს მიღებული, მანიც თვათოებულ ეროვნების ყოფა-ცხოვრებას ნათლად და ერწარმოვიდგენთ, თუ კი იმ ერის ნაწარმოებისა და ცხოვრების ნაშთი თვალზე არ გვექნება. რაც უნდა იყოს მანიც ცალიერი სიტყვა საგნის გთარებას ერთას გზით ვერ დაგისურათობს; როგორც მაგალითად, სიტყვა **“ჯამი”** საპარაისი არ არის, რომ წარმოვიდგინოთ რანაირი იყო იგი, იმიტომ რომ ჯამი შეძლება უბრალო თიხისაც იყოს, მინანქიროთა და ფერადი წამლებით დასურათებულიც, ან არა და თუ კი ან კერცხლისა, ან კერცხლისა ან ოქროსი (ხოლო ამ გარემოებას, თუ რა

მასალიდან და როგორ არის გაკეთებული ნივთი, დიდი მნიშვნელობა აქვს ისტორიულისათვის, როცა მას ერის კულტურის შესწავლა პურის, — ამგარადვე მთელ მაშინდელ საზოგადოებრივ ცხოვრებას მხოლოდ მაშინ წარმოვიდგენო როცა იმ დროინდელი ნაშთები, ნივთები და საგნები თვალზე გვექნება და საფუძვლიანად შევისწავლით.

ნივთიერ ნაშოების შემდგე ერის პირ-
ვანდელ ყოვაცხოვრებისა და მის თან-
დათან განვითარების შესახებ ყველაზე
უფრო მეტ ცნობებს აღმაინის ენა და ის
მეცნიერება გვაძლევს, რომელიც მას
იკვლევს; იმიტომ, რომ ენას, რაც უნდა გან-
ვითარებული და წარმატებული იყოს იგი
ყოველთვის ის სიტყვები და ანდაზებიც
ბლომად ჟერჩება ხოლმე, რომელიც
ეროვნების ცხოვრების უძველესს
თავდაპირებულ ხანას განეკუთვნება და
მაშინდელ საზოგადოებრივ ვთარებასა და
აზროვნებას გვიხატავს.

ენის აგებულება ერის სულიერ თვისებ-
ბების შესწავლას გვიადვიდებს; ენის
ნაოცესაობა სხვა ენათა ჯგუფთან ერის
მონათვესავ და მახლობელ ხალხებსა და
მათს თავდაპირეველ სამშობლოს შესახებ
ცნობებს გვაწვდის; უცხოეთიდან შე-
მოტანილ სიტყვების შეჩსავლა საშუალე-
ბას გვაძლევს გავიკორ, რომელ ხალხთანა
ჰქონია ამ ერს დამოკიდებულება, კისა და
რაგვარი გავლენა ჰქონია მასზე; საგორგო-
რაფიო სახელების შესწავლა ერის
თავდაპირეველ მოსახლეობის აღაგისა
მის თანდათან მოძრაობისა და გარდი-
გადმოსახლების შესახებ ცნობებს გვა-
ძლევს; ხოლო სიტყვების მნიშვნელობის
დაკირვება ერის კულტურის წარმატებასა
და განვითარებას გვიჩვნებს. მაგალითად
თუ ჩეენ მხედველობაში მივიღდეთ, რომ
ქართულად უქვედესს დროს სიტყვა „შე-
ერა“ მარტო ხმით სიმღერას, გალობას კი
არ ნიშნავდა, არამედ ცეკვასაც, თამა-
შობასაც, მაშინ შეგვიძლია დავისკვნად
რომ ქართველების თავდაპირეველი ცეკვა
და სიმღერა ერთი-ერთმანეთისაგან განუ-
შვილდება.

შორებელი, განუყოფელი იყო და მხოლოდ შემდეგ სიძლვერა ცეკვას მოშორდა და საჯუთარ განვითარების გზას დაადგა; ამგვარადვე სიტყვა “მაბასახლისი”-ს სხვა და სხვა მნიშვნელობის შესწავლა გვიჩვენებს რომ საქართველოს მთელი უძველესი სახელმწიფო წესწყობილება გვაროვნობით წიაღისავთან აიმოცნებული და ქადა.

ერის უძველესი რწმენისა და დგომაშ-
ბათა შესახებ ოქტოგებების შესწავლაში
ისტორიას თქმულებათა მეცნიერება ეხ-
მარება. ეს ის დარგია, რომ უამისოდ ერის
თავდაპირებელ ისტორიის წარმოდგენა
შეუძლებელია. რანაირი უძველესი სარწ-
მენოებაც უნდა იყოს, კვლას ერთი სახო-
გადო თვისება აქვს – კველაში კეთილ და
ავ სეულების რწმენას უმთავრესი აღიძილი
უკავია; სარწმენოება არ მოიძებნება
რომელსაც აკოდ და ავ სეულების არსე-
ბობა ეჭვმიტანელ ჰეშმარიტებად არ მი-
აჩნდეს. ან კი რა გასაკვირია! განა აღამი-
ანს ძილსა და სიზმარში რომ თავის
ცოცხლი, ან მკვდარი ნათესავი და ნაც-
ნობი მოქმედებოდა ხოლმე, არ უნდა
ეფიქრა, რომ კაცს ორნაირი არსება და
თვისება უნდა ჰქონდეს: ერთი ხორციელი
ნივთიერი, მეორე – სულიერი, რომელსაც
შეუძლიან სურვილისამებრ ხორციელ
ბუნებას განშორდეს და სხვას მოქმედის.
რომ აღამიანს ნივთიერ ბუნების გარდა

სულიერი არსებაცა პქონდა, ამის საბუთის ველური ადამიანი ხშირად ხედავდა ხოლმე: განა ადამიანის სიკვდილი ამას ცხადათ არ ამტკიცებდა? საქმარისი იყო მომაკვდაგს უანასხელი სულორქა ამოეჭვა, სული განეტვეა, რომ მაშინვე წუთოს სოფელს გამოსალმებოდა, — უძრავი გვამი დარჩენილიყო. ალბათ, სწორედ ის სული იყო ადამიანის მაცოცხლებელი, რომელიც **“სულომობრძავა”** სიკვდილის წინ განუტევა; ალბათ, ეს ის ადამიანის სულიერი ბუნებაა, რომელიც სოცოცხლის ღროს კაცს სიზმარში აჩრდილივით მოვლანებათ, ასე უნდა ეფიქრა ველურ ადამიანს; ამაზე დამყარებული თვოთოვანი უმცველესი სარწმუნობაც:

ადგინიას და ყოხვისაგას იფარავს, და არა
იქ, სადაც მზის პაპანაქტბა კევლავერს
ხრუკავს და აშრობს; ასეთ ცხელ ქვეწებ-
ში მბრწყინავი მზე ადამიანს მკაცრ, ულ-
მობელ და გულქვა ღვთაებად, ხოლო მო-
ვარე გულგეთიდ და ადამიანის მფარველ
ღვთაებად უნდა აღვარებინა და გაედ-
მერთებინა, იმიტომ, რომ ცხელ ქვეწებში
მხოლოდ მთვარიან დამეს ისვენებდნენ და
სულდემული მზის საშინელ სიცხ-
ოვლისაგან, მხოლოდ მაშინ შეეძლო
ადამიანს გრილად და არხეონად გზას გად-
გომოდა, იმიტომ, რომ ადამიანის ცხ-

ოვრებას აქ მხოლოდ მთვარე უწყობდა
ხელს. ცხადია აგრედვე, რომ წყალს,
კითარცა ბედნიერების მიმანიჭებელ
ღმერთს, იხეოს ქვეყნაში დაუწყებდნენ
თავანისცემას, სადაც იგი ნაკლებათ იყო
და სადაც მიხი თვითოვეული წევთიც კი
ძირფასია, სადაც სიცხისაგან დამაშვრალ
ადამიანს წყალი ძალ-ღონეს უბრუნებდა
და არა იქ სადაც წყალი ყოველ ნაბიჯის
გადადგმაზე ხვდებოდა ადამიანს, სადაც
იგი უხვად მოიპოვებოდა და ჩვეულებრივი
მოვლენა იყო. რასაც კი იმდროიდა, უბინადრო,
მეცხვარეობის მიმყლი ხალხი თავის
ღმერთებსაც მეცხვარის სახით წარმოიდ-
გნენა, ხოლო მეომარ ერის წარმოდგენით
ღვთაება სისხლის ღვრისა და ომიანობის
მიარევალი უნდა იყოს.

თქმულებების ხასიათსა და მიმართულებაზე ზემოაღნიშნულ პირობებს გავლენა, რასაკვირველია, პირვანდელ დროს, მათს შეთხევის დროსა ჰქონდა. ერთხელ შექმნილ თქმულებას დათვაების შესახებ მრავალ საუკუნოების განმავლობაში ერთი თაობა მეორე თაობას უანდერძებდა ხოლმე; რასაკვირველია, ამის გამო თვით თქმულებაც შექმნებულად იცვლებოდა, ხან ემატებოთდა, ხან აკლდებოდა ხოლმე; დროთა განმავლობაში თვითორეულ ერის ცხოვრების პირობები იცვლებოდნენ ხოლმე; უბინადრო მიწაზე ფეხს მოიკიდებდა, ჯერ მარტო მიწისმოქმედებას, მერე აღებ-მიცემობასაც შეუდგებოდა ხოლმე; ზოგჯერ იგი თავისი თავდაპირველ სამშობლოდან დაიძრებოდა და სხვა ქვეყანაში გადასახლდებოდა ხოლმე, ისეთ ქვეყანაში, სადაც ბუნებაც და ცხოვრების პირობებიც სულ სხვანაირი იყო. როცა გადასახლდებული ხალხი თავის ახალ მიწა-წყალს შეაწეოდა და თავის წინან-

დედ სამშობლოს დაივიწყება, მაშინ მომავალ, ახალ-ახალ თაობისათვის ღვთაებების შესახებ თქმულებებში ბევრი რამ გაუგებარი ხდებოდა და ამის გამო ხალხი ახალ პირობების მიხედვით თაგის ძველ თქმულებებს შეუმჩნევლად სცვლიდა. ამის გარდა, ერთ არ მოიპოვება დედამიწის ზურგზე, რომელსაც მეზობელ ხალხებთან დამოკიდებულება არა პქონოდებს; ყოველთვის ასე ყოფილა, რომ ერგებს ერთი-ერთმანეთზე გავლენა პქონიათ; მაგრამ ზოგჯერ ერთი ხალხი მეორება სჯობნიდა ხოლმე, სხვაბზე უფრო ძლიერი იყო მკლავ-იარაღით, თუ შექლებით, თუ გონება-მახვილობითა და ნიჭით და ამის-გვარად სხვებზეც მეტი გავლენა პქონდა; ეს გავლენა, რასაკირველია ხალხის თქმულებებზედაც კვალს ამჩნევდა ხოლმე: ზოგჯერ ერთი მეზობლებისაგან თქმულებებს ითვისხებდა, ან არადა თავის თქმულებებს მეზობლების თქმულებების ზე გავლენით შეუმჩნევლად ამახინჯებდა და სხვაჯერებდა ხოლმე.

ამიტომ თვითონებულ ხალხის თქმულება
ბების პირვანდელ სახის აღდგენა, თუ არ
განსაკუთრებულ სამცნიერო პალეო-
ძების საშეალებით, სხვაფრივ შექმლების
ბელია. იმისდამისებდეთ თუ როგორ და
რანაირ გარემოების გავლენით იბადებო-
და და იცვლებოდა ხოლმე თქმულებები
დავთაებათა შესახებ, თქმულებათა მეც-
ნიერება შემდგე უმოავრეს გარემოების
გამორკვევას აქცევს ხოლმე ყურადღებას:

ამ სამ მეცნიერების დარგის დახმარებით მეცნიერს უძველეს ხანის ისტორიის აღდგენა შეუძლიან: იქ სადაც ისტორიკოსს არქეოლოგია უმტკვენებს, ენათ-მეცნიერება და ოქმულებათა მეცნიერება მოახმარება და ნაკლებ აკსენტს ხოლმე.

უმთავრესი ყმაროვანი:
O. Montelius, Die älteren Kulturperioden
in Orient und in Europa. Die Metode. 1903
O. Schrader. Sprachvergleichung und
Urgeschichte. Zur Geschichte und Metode
der Linguistisch-historischen
Forschung. 1906.
Wandt. Völkerpsychologie II. 1. Theil.
Mythos und Religion. 1905.

222 | Page

